

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ב. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תש"ע

פרשת פנחס

א. קדושת לוי

פרק כה' פסוק יא': **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את**

חמתי (כה, יא). וקודם נבאר הפסוק
'חטא חטאה ירושלים על כן לגדה היתה'
(איכה א, ח). הכלל, כי יש שאדם חס ושלום
יעשה איזה עבירה מחמת תאוה, ויש חס
ושלום שאדם עושה עבירה להכעיס בלא
תאוה, ועל אלו נאמר 'הפושעים
והמורדים' (עי' יחזקאל כ, לח) אשר אין להם
תקומה כלל, אבל זה העושה מחמת תאוה
יש לו תקומה, כי לזה קל לעשות תשובה.
וזהו הרמז 'חטא חטאה ירושלים', וזהו
ירושלים חטאה חטא מחמת תאוה, וזהו
'לגדה היתה', כי לגדה יש טהרה במקוה,
מה שאין בכל הטומאות דהיינו שרץ ושאר
טומאות שאין להטומאה עצמה טהרה
במקוה, אבל נדה שהיא עצמה הטומאה
יש לה טהרה במקוה.

והנה יש דם נדה, ודם לידה - שהיא
טהורה (נדה יא, א; רמב"ם פ"ד מאיסורי
ה"ה). כי הכלל, השם יתברך משפיע תמיד
חסד על ישראל, ואף על פי שלפעמים
בתחילה נראה שאינו חסד, אבל באמת
לסוף כשיגמור הדבר ההוא טוב הוא,
והנה דם נדה הוא תחילה והוא טמא, כי
תחילה נראה הדבר לא טוב, והלידה
דהיינו שנגמר הדבר אז הדם הוא טהור,
כי כשיגמור נראה שהוא טוב. וזהו הרמז
פינחס בן אלעזר 'השיב' את חמתי,
דהיינו שהראה דמה שבתחילה הוא מה
שבסוף חסד:

אלו

1. **לכאורה אינה קושי קיים בפסוק בו מנסה פרשנו לה'אחז?**
2. **מהי תשובתו לקושי אפשרי זה?**
3. **איך זה שייך לצנין טומאת הנידה?**
4. **מה ההבדל בין "לתאבון" לבין "להכעיס" ואיך זה שייך לכאן?**

* * *

ב. באור יש"ד.

פרק כו' פסוקים יב', יב':

(יב) עלה. בעבור שזכו על חלוקת הארץ הודיעו כי לא על ידו תחלק,
ושקרובה מיתתו לזכר קודם שיעברו ישראל את הירדן, אבל לא זכו לעלות
עתה אל ההר כדי שימות שמה מיד, כי עדיין היה צריך לעשות מלחמת
מדין כמ"ש נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך,
ועוד צאו אחר"י צפרשת מסעי מלות מחודשות בענין כבוש הארץ ונחלתה
והמנחילים אותה וערי המקלט וערי הלויים, וכל זה יוכיח שלא צא האוי
עתה שימות מיד, אלא הוא לוי על ראית הארץ, והודיעו שרק מנגד יוכל
לראות את הארץ, ולכן תשבע עינו לראותה יום יום כל מה שיוכל, כי

פנחס

אין אחר הראיה כלום, אלא המיתה, וזהו שכל הלשון ואמר וראיתה אותה וגאספת: הר העברים. שם ההר הזה הר נבו, כמפורש בס' האזינו ובזאת הזכרה, וקראו אותו הר העברים מפני שהוא על מעברות הירדן ומשם יעברו אל ארץ כנען, כאשר אמר כאן אשר על פני ירחו, ושם עברו את הירדן: (וג' כאשר באסף אהרן אחיד. הזכיר מיתת אהרן לפי שזכיר החטא שנכשלו בו שניהם: (שז) יפקד ח'. לשון מנוי כמו ויפקוד שר הטבחים (בראשית מ' ד'), ואמר בלשון נסתת יפקוד ה' אף שהיה מדבר לפני ה', דרך כבוד, כמו אדוני שאל (שם מ"ד י"ט):

niške

1. מה קושי מוצא פרשנו בפסוק יב'?
2. מה מצנהו ומה הוכחותיו?
3. פרשנו קובץ כי ראיה זו אינה חד עצמית כי אם מתמסכת, למה חשוב לו להדגיש זאת?
4. למה שם ההר הינו הר העברים?
5. צא אינה קושי הוא צונה בפסוק י"ב?
6. מה חידושו בפסוק י"ט?

* * *

ג. מלאכת מחשבת.

פרק בז' פסוק יח':

קח לך את יהושע בן נון וגו': עד ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו: ישי לגמגם כמה שכינה הכתוב ליהושע באיש אשר רוח בו וזהו בכל חי בכל בשר אשר בו רוח חיים, ואם רצונו שהוא חכם וגבון יאמר איש אשר תבונה בו? וגם יש לדקדק על מה שליווה ה' לסמוך ידו אחת עליו והוא לא כן עשה אלא סמך בשתי ידיו כדכתיב ויסמוך את ידיו עליו? ובמה שהפך מאמר ה' כאשר לזה לסמוך ידו בראש וראשון ואח"כ להעמידו לפני אלעזר, ומשה תחילה העמידו לפני הכהן ואח"כ סמך ידיו עליו? וגם מ"ש ונתת מהודך עליו לריך ביאור הואיל וכבר כתוב וסמכת ידך עליו? ונראה לפרש בהקדמת דברי חז"ל אר"י בר חנינא בכל מקנהאין חוץ מבנו ותלמידו, תלמידו מוסימוך את ידיו עליו ויטוהו. ואמנם יקשה בדבריו מנא הא מלתא שאין מקנהאין בתלמיד שאני הכא דמשם הורמנותא דתלכא עבד כאשר לזה אותו אלהים? ולכן פירש רש"י שהיה לזה אותו לסמוך עליו ידו אחת והוא סמך בשתיים. עוד אמרו במדרש ונתת מהודך ולא כל הודך למה משם דומה לאבוקה וכו'. והנה איש אשר הוכן לנביא לה' ילוה ה' רוחו לפעמו ולהחיותו והטעם שלא יהיה בזה נפש מחשב גוי בעיני העם והראוי להיות נשיא אלהים מלך וגביר נכון לכבדו ולגסאו. ואין השכינה שורה אלא על חכם יראה על מי שראוי להיות חכם ולו רוח לב להבין ולהשכיל מה שילמדוהו. ומן הדין שיקדם ליהושע השפעת החכמה אל יליאמו בתוך העם. על כן בהיותו חכם יושב אלהים לא ימים מתוך איהל משה ולא ניסה להראה ברמזות קריה. כאשר לזה ה' יתברך להמליכו תחתיו אמר לו שיקח את יהושע איש אשר רוח בו פירוש שיש לו הכנה ורוח לב נבון להבין אמרי בינה ולכן די לו שיסמוך עליו ידו אחת וכבר ישמע חכם ויוסף לקח וילמוד שפע חכמתו מעלמו. וביאר לו שמתחילה יסמוך ידו עליו לפעמו ואח"כ יעמידו לפני כל העדה שלא יראו בו קידם הסמיכה נעור ורק ויתבזה בעיניהם. ועשה היות זה ליתן קורת רוח למשה שיאמין שממנו תתפשט ההשכלה ליהושע, וכדי שיאמין העם שחכמת יהושע מאת משה ולא מרוחו, אבל אין הדבר כן, כי יהושע חכם מעלמו, ולכן אמר ונתת מהודך עליו למען ישמעו וגו' באלו אמר לריך שתתן מהודך עליו להחיותו וככה ישמעו ישראל שמידך הכל שיראו בו רוח אלהים בהעמידך אותו לפניהם ויחשבו שמשלך נתנו לו. ולא ירע בעיניך על גדולת יהושע כי לוייתך לשים ידך אחת עליו מהודך ולא כל הודך למען ישמעו בני ישראל ויכירו ההפרס שבינו לבייך. אמנם משה לענותו ראה את יהושע חכם וגבון על צלי היות לריך לו ולא בחר שיאמין העם שסמיכת ידו גרמה לו את כל הכבוד הזה לכל יתנשא ויחזיק גדולה לעלמו לכן העמידו לפני העדה עד לא סמך ידו עליו. להגיד כי ישר יהושע ובתי ראוי למלכות ואח"כ למלאות דבר ה' סמך שתי ידיו עליו ונתן אליו כל טוב ויטוהו להודיע שלא קרא בתלמידו: ד"א ולויתת אותו לעיניהם למען ישמעו כל עדת בני ישראל. אחת (ב) כי אין ראוי למשל אלא מי שיועד לעבוד כי גם במלכותו יאזין וישמע לגדול ממנו. וראוי א"כ ליהושע אף בהיותו שר ומשיח מלך לשמוע ולעבוד למשה הגדול ממנו. וזהו כוונת הפסוקים. והעמדת אותו לפני אלעזר וגו' פירוש תמסלהו במעשי יריך בפרסום ותתן עליו הוד מלכות. ועם כל זה באותו פרק ובאותו מקום ולויתת אותו לעיניהם כדכ' המזוה את התלמיד. ויהיה זה לימוד לישראל להיות נשמעים לגדולתם למען ישמעו בני ישראל גם המה אל פרנסיהם

פנחס

(ג) כי המשל והדמיון בגדולים יפעול בבה בקטנים מהם יראו וכן יעשו. שנאמר (לעיל כ"ה) קח את כל ראשי העם והוקע אותם וישבו חרון אף ה' מִיִּשְׂרָאֵל. כאשר יעשה משפט בראשי העם החוטאים יהיהוה העם תשובה בלצבם וישבו ה' מחרון אפו. זהו שגמרעם (ישעיה ג') ה' במשפט יבוא עם זקני עמו ושריו ואתם בערתם הכרס גזלת העני בבתוכם. מה מאד לעק בראותו כי עם כל המשפט והדין כי ידן ה' זקני עמו ושריו ויענישם על חטאם מִיַּם הַקֶּטֶנִּים לא יקחו מוסר ועוד גזלת העני בבתיהם וזה יורה רעה חולה והפסד גמור בהם לאין מרפא:

אלות

1. ארבע אלות שונות שאף פרשנו בתחילת דבריו, התוכל לאמנותן ולאבארן?
2. פרשנו מתאר את כל הצנין ובקב צונה על כל קושיותיו, התוכל להסביר מצנהו?
3. אמה חשוב לו להדגיש כי יהושע לא היה ראוי לתפקידו לפני הסמוכה?
4. מה היה ההבדל בין ציוויו של הקב"ה לבין מצוהו של משה ואמה?
5. אמה הצמידו לפני העם לפני הסמוכה?
6. בקטע השני - דבר אחר - מסביר פרשנו נושא אחר, מהו, ומה הסברו?
7. "המשל והדמיון באדולפיס יפצץ בכח בקטנים, מהם", מה פירוש וא"כ לה פוצץ?
8. פרשנו מביא פסוקים מספר ישעיהו, מה קרה שם ומה פרשנו רוצה להוכיח מכך?

* * *

ד. הכתב והקבלה.

פרק כח' פסוק ב':

בח (ב) לחמי. חלו חמורים (ספרי), כי גם הצמר יקרא לחם, כמו לחמם בגללים (לפני ח'), וכן כי לחמם לנפשם (הושע ט'), ובשמות רצח ח"ר לוי צערצא קורין לצמר לחמי (ע"י ערוך ערך לחם) ויר"ד צמלח לחמי כיר"ד צית תפלתי, ר"ל המיוחד להחלל צו חלי, כן לחמי צמר המיוחד להתקדש חלי, וראוי לתרגמו (דאס מיר געוויינעטע פלייס), והמתרגמו (מיינע זפיינע) לא יפה דבר כלפי מעלה: (ד) את הכבש אחד. חרז"ל (מגלה כ"ח) אם נאמר הכבש אחד נאמר אחד, אחד המיוחד שצערדו, ע"כ. הכונה על ששינה הכתוב צלשונו לומר הכבש זה"ל אחד צלח ה"ל, ונחמת שניהם ראויים זה"ל כמ"ס בתלמוד, דוגמה לזה נאמר (ש"ל ח') שם אחת וזה ושם השנית פנינה, דמן הראוי לומר שם האחת, כמנהג הלשון בכל המקרא שם האחד חלדד שם השני מידד (לעיל י"ח), שם האחת שפרה ושם השנית פועה, ואמר שם אחת צלח ה"ל צראש חלק. הסטרפות שציניהם, ולהורות שהיא היתה המסוצה ומיוחדת צנשיו, כי את חנה חסד;

אלות

1. מה קושי מוצא פרשנו בשימוש במלה: "לחמי"?
2. פרשנו מאמר מושל לה כאן, מה חידושו?
3. מה טענותיו על המתרגם לארמנית?
4. מה הקושי בפסוק ד' וא"כ פרשנו מאבאר?
5. אמה הדולמא מחנה ופנינה מסייעת לו?

* * *